

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України
Асоціація Філософського Мистецтва
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Софійський університет імені К. Охридського (Болгарія)
Центр гуманітарної освіти НАН України

**МАЙБУТНЄ
ОСОБИСТОСТІ І СІМ'Ї:
КОНТЕКСТИ
ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ,
ПСИХОАНАЛІЗУ, АРТ-ТЕРАПІЇ
ТА ФІЛОСОФСЬКОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ**

**Підхід філософської антропології
як метаантропології**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

***VI Міжнародної науково-практичної конференції
22-23 травня 2019 р.,
що проводить***

**кафедра культурології та філософської антропології
і лабораторія метаантропологічних досліджень
Факультету філософії і суспільствознавства
НПУ імені М.П. Драгоманова**

**Київ
КНТ – 2019**

УДК 141.319.8:316.614.5(082)

М14

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Факультету філософії та суспільствознавства
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
(Протокол № 10 від 5 червня 2019 року)*

Рецензенти:

Свириденко Д., доктор філософських наук, професор

Степаненко І., доктор філософських наук, професор

Препотенська М., доктор філософських наук, професор

**МАЙБУТНЄ ОСОБИСТОСТІ ТА СІМ'Ї: КОНТЕКСТИ ФІЛОСОФСЬКОЇ
АНТРОПОЛОГІЇ, ПСИХОАНАЛІЗУ, АРТ-ТЕРАПІЇ ТА ФІЛОСОФСЬКОЇ
ПУБЛІЦИСТИКИ. Підхід філософської антропології як метаантропології:
збірник наукових праць / За ред. Хамітова Н.В. – К.: Інтерсервіс, 2019. – 264 с.**

ISBN 978-966-373-906-9

УДК 141.319.8:316.614.5(082)

М14

*У збірнику наукових праць конференції розглядаються питання
майбутнього особистості і сім'ї. Значне місце займає розробка методологічних
засад дослідження в контексті школи філософської антропології як
метаантропології.*

*Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за зміст
підходів, точність наведених фактів, цитат, імен та інших відомостей.*

**Видання підготовлено в лабораторії метаантропологічних досліджень
кафедри культурології та філософської антропології
НПУ імені М.П. Драгоманова і здійснене за сприяння
Асоціації Філософського Мистецтва.**

ISBN 978-966-373-906-9

© Н. Хамітов, С. Крилова, Я. Любимий, Л. Шашкова та ін., 2019.

© Оригінал-макет – Асоціація Філософського Мистецтва, 2019.

СВИРИДЕНКО Денис,

доктор філософських наук,

професор кафедри методології науки та

міжнародної освіти,

Національного педагогічного університету ім.

М.П.Драгоманова

**ПРОБЛЕМА МИРОБУДІВНИЦТВА
У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ВІД ТЕОРІЇ
ДО ЕФЕКТИВНИХ ПРАКТИК**

Український соціокультурний простір останні п'ять років перебуває у стані соціальної турбулентності, детермінантою яких виступає спроба утвердити країну в якості реального, а не номінального члена європейського культурного та політичного простору. Зазначена модернізаційна динаміка має глибоко ускладнений характер, чому сприяє напружена геополітична ситуація на її теренах, спричинена реалізацією стратегій гібридного військового конфлікту. Трагічний український досвід має постати історичним уроком, який дозволить концептуалізувати поточні та перспективні загрози миру, а також, що не менш важливо, запропонувати стратегії миробудівництва.

На нашу думку, ключову роль у зазначеній стратегії має відігравати освіта, яка має потенціал у формуванні відповідних світоглядних орієнтацій, центром яких постає проблема миру, а також здатна забезпечити молоде покоління розвиненим критичним мисленням, яке дозволить молодим активним членам суспільства виступати носіями стилів мислення, здатних протидіяти пропаганді та іншим формам поширення

соціальної нестабільності. Загальновідомим є факт, що Україна як національна держава проходить складні процеси модернізації, намагаючись подолати посттоталітарну (постколоніальну тощо) «спадщину». Зазначені процеси почалися на початку 1990-х років внаслідок розпаду СРСР, проте, політичні та культурні перетворення в Україні мають два протилежні полюси (орієнтовані на Європу та Росію). Протягом більше двадцяти п'яти років Україна намагається побудувати незалежну, демократичну національну державу та перестати бути «молодшим братом» для Росії, проте, інтенсивність цих процесів у історичному зрізі відрізняється у залежності від політичних курсів у державі.

На порядку денному дискурсу філософії освіти України виникла низка питань, які вкладаються у загальну методологічну рамку пошуку інструментів подолання поточних військових загроз та унеможливлення їх виникнення у майбутньому. На жаль, вітчизняна освіта поки що не в повній мірі усвідомила власні можливості у реалізації стратегій миробудівництва. В той самий час, закордонні дослідники освіти в умовах військових конфліктів намагаються концептуалізувати специфічні ознаки освіти у довоєнній, повоєнній та поствоєнній ситуації (К. Янг); виявити можливості освіти забезпечити реінтеграцію суспільств, розділених військовими конфліктами (А. Москотт); розкрити можливості використання поствоєнної ситуації для успішного демократичного транзиту (К. Ангуло); знайти практичні інструменти для забезпечення безконфліктного сталого розвитку (Е. Кортеше); виявити можливості військових загроз для культурної та національної мобілізації суспільств (В. Столк) тощо. Український вимір дослідження можливостей

ПІДХІД ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ ЯК МЕТААНТРОПОЛОГІЇ

освіти як стратегії миробудівництва досліджується автором статті та оприлюднений у низці публікацій [1-6].

При цьому, механічне копіювання закордонного досвіду освітнього миробудівництва усвідомлюється як контр-продуктивне явище, зважаючи на відмінність чинників виникнення конфлікту, часових рамок, культурних особливостей, освітянських традицій тощо, а сам цей досвід може сприйматись лише у якості певної емпіричної бази та бути трансльованим у освітню практику тільки після ґрунтовної рефлексії у дисциплінарних межах філософії освіти, культурних студій тощо. Натомість, для теоретичних пошуків міг би бути корисний досвід освітнього миробудівництва держави Ізраїль. Зрозуміло, що природа сучасного конфлікту в Україні не носить такого яскравого релігійного забарвлення, має інші історичні та часові передумови, проте, може бути проаналізованою крізь призму пропонованих освітою механізмів пацифікації, соціокультурних інструментів забезпечення співіснування у тісному соціокультурному ландшафті. Досвід освітнього миробудівництва є цілим потужним напрямком у сучасних war and peace studies, а освітні практики миробудівництва, пропоновані ізраїльською системою освіти, носять цінність для низки суспільств, включених у військові конфлікти.

В якості однієї із зазначених освітніх практик, яка могла би мати відповідні реалізації в українській конфліктній та, сподіваємось, перспективній пост-конфліктній дійсності, є практика ізраїльських освітніх таборів, розділених у рівній пропорції між арабськими та єврейськими студентами. Досвід спільного перебування у освітніх таборах допомагає створити атмосферу співпраці між представниками протиборчих сторін.

Такі заходи прагнуть реалізувати ідею пошуку спільності між учасниками заходу замість пошуку та акцентованості на відмінностях – сам освітній табір постає реальною практикою міжкультурної безконфліктної взаємодії, яка потім може бути поширеною на інші форми соціальних практик поза умовами освітнього табору.

Також у ізраїльському досвіді цікавим є досвід так званих шкіл миру – центрів, які прагнуть змін у освітньому середовищі, орієнтованих на розв'язання арабо-ізраїльського конфлікту у мультикультурному середовищі (зокрема, освітньому). Школи пропонують заходи, спрямовані на зміни вчителів та учнів, коли освіта може виступити інструментом розбудови соціальної, культурної, релігійної взаємодії на принципах рівності та взаємоповаги.

Загалом, необхідно зазначити, що Україна могла б реценіювати значну частину позитивного досвіду проведення освітньої політики в умовах протистояння груп населення при значному зовнішньополітичному впливі на ситуацію в державі. Разом із тим, ми усвідомлюємо, що ґрунтовне дослідження ізраїльського та іншого закордонного досвіду освітнього миробудівництва, із подальшим його аналізом щодо релевантності поточним українським викликам та обґрунтуванням практико-орієнтованих рішень, ще попереду.

Список використаних джерел:

1. Bazaluk O., Fatkhutdinov V., Svyrydenko D. The Potential of Systematization of the Theories of Education for Solving of Contradictions of Ukrainian Higher Education Development. *Studia Warmińskie*, Vol. 55, 2018, pp. 63-79.

2. Kyvliuk O., Polishchuk O., Svyrydenko D., Yatsenko O. Educational management as education diplomacy: strategies for Ukraine. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 2018, Issue 3, pp. 139-144.
3. Savenkova L., Svyrydenko D. Academic Mobility and Academic Migration Issues: the Case of Ukrainian Higher Education. *Interdisciplinary Studies of Complex Systems*, No. 13, 2018, pp. 57–65.
4. Svyrydenko D., Mozhgin W. The Condition of Contemporary Ukrainian Culture: The Postcolonial Retrospective and Perspective. *Ukrainian Policymaker*, Vol. 4, 2019, pp. 43-51.
5. Svyrydenko D., Yatsenko O. Dialectics of Nominal and Real Power in the Ukrainian and World Politics. *Ukrainian Policymaker*, Vol. 2, 2018, pp. 33-40.
6. Svyrydenko D., Zou C., Gao W. Higher education as a tool of peacebuilding and decolonization: Ukrainian case and global perspective. *Educational discourse*, Vol. 14(6), 2019, pp. 45-54.